

жия беше човекът...” (м., р.1933 г.) (цит. по Пашова 2010: 72).

Изработване на различни видове гребени от кост – *гребенарството* е мъжки занаят. В началото на XX век майсторите гребенари правят до 30 гребена на ден, но количеството, което могат да продадат е малко. С навлизането на фабричните дървени и метални гребени, търсенето на грубо изработените костени намалява. Това ги принуждава да търсят и други начини за изкарване на прехраната. Занаятът легализира присъствието им в района на чергарстване и прикрива основната дейност на мъжете – конекрадството. А че това са особено доходни занятия, говори и следният факт, съхранен в архивните документи. През 1943 г. циганинът гребенар Георги Шарбанов Василев от Пловдив, роден през 1921 г., е осъден по чл. 213 от Закона за военната служба да заплати глоба от 13 504 лв. в срок до 17 май. Парите са внесени наведнъж в БНБ на 24 май, като с начислените лихви са вече 13 837 лв. За времето си това е значителна сума, като се има предвид, че за посочените от него приходи за издръжката му от домашно занятие плаща годишен данък от 224 лв. Мъжете гребенари рядко се виждат в градовете, където идват само за няколко часа в пазарен ден, за да купят, продадат или разменят кон. Гребенарите покриват големи територии на чергарстване, като често сменят своите зимни поселища. Петър Златев, гребенар от с. Кацелово, Беленско, през м. октомври 1936 г. идва от с. Старо Железаре преминава през с. Старосел със семейството си и отива към с. Мечка, Панагюрско. Околийското управление в Сливен уведомява

Цигани хамали, София. Начало на 30-те год. на XX в.

с окръжно от 23 февруари 1939 г., че издирва за кражба „Стойчо, Хаджията и Дамян – цигани гребенари, чиито бащи не се знаят, движат се с чифт каруца, провадийска направа, впрегнати с бял и червен кон” (Макфий 2007:

74; ДВИА Велико Търново, ф.1953, оп.1, а.е.49, л.485; ТДА Пловдив, ф.75-к, оп.1, а.е.55, л.8; ТДА Сливен, ф.36-к, оп.1, а.е.11, л.258).

За изхранване на семейството си циганите заедно с *каруцарските*, предлагат и извършват и *хамалски услуги*. В началото на XX век циганите решетари и по-бедните калайджии в Североизточна България намират работа в градовете като хамали. В годините на Втората